

2. Павлов М.П. Проблемы и задачи акклиматизации. // Охота и охотничье хозяйство –1986.-№9.-С.12-15.
3. Гуреев А.А. Зайцеобразные (Lagomorpha). //Фауна СССР. Млекопитающие, Т.3.,Вып. 10. – М.:Наука, 1964.

ЛУЧНІ ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ У ВЕТЕРИНАРІЇ

*Орлова Л.Д., Шматченко С.О., Близнюк І.В., Прокопчук Ю.П.
Полтавський ДПУ імені В.Г. Короленка*

Рослинна сировина є цінним сільськогосподарським фондом, національним багатством народу [1]. Лікарські рослини відносяться до таких рослинних ресурсів, які дають змогу попереджувати та лікувати захворювання, як людини так і сільськогосподарських тварин. Вони характеризуються широтою терапевтичного ефекту, мінімальною кількістю побічної дії, багатством хімічного складу, малою токсичністю. Тому всі названі властивості позитивно впливають на організм людини і тварин.

Ветеринарами було встановлено, що лікарські рослини, краще переносяться організмом тварин ніж синтетичні їх замітники. Співвідношення в лікарських рослинах біологічно – активних речовин різноманітне, що забезпечує успішне комплексне лікування тварин [1]. Окрім того більшість з них відносяться до кормових представників, входячи у склад сіна чи пасовищної трави, які тварини споживають щодня.

Нами було проведено дослідження лікарських рослин околиць с. Максимівка Карлівського району Полтавської області, які використовуються у ветеринарії.

У коло наших завдань входило вивчення видового складу лучних лікарських рослин околиць даної місцевості, та встановлення тих, які використовуються у ветеринарії, з'ясування їх екологічних особливостей та фармакологічної дії, виявлення зборів лікарських рослин, які використовуються для лікування різних видів захворювань тварин.

У ході обстежень околиць с. Максимівка Карлівського району, нами було виявлено 73 вида найбільш поширених представників лікарських рослин, але серед них лише 11 видів масово використовуються у ветеринарії.

Аналіз екологічних характеристик вивчених видів рослин, які використовуються у лікуванні тварин показує, що за відношенням до світла всі рослини світлолюбні, за життєвими формами по Раункієру більшість гемі- криптофіти (9 видів), за відношенням до вологи – мезофіти (5 видів)та гігрофіти (3 види). По реакції до ґрунту вони входять у групу мезотрофних видів. Виявлені особливості зумовлюють їх використання у практиці.

Наявність у рослинах біологічно – активних речовин визначає їх фармакологічну дію. За нею досліджені лучні лікарські рослини, які використовуються у ветеринарії, можна об'єднати у такі групи :

- 1) рослини, які використовуються для лікування органів дихання : мати - й – мачуха, алтея лікарська ;
- 2) рослини, які використовуються для лікування кишково – шлункового тракту : чистотіл великий, деревій майжезвичайний, звіробій звичайний, грицики звичайні, дивина висока, перстач прямостоячий ;
- 3) рослини, які використовуються для лікування печінки, жовчних шляхів : деревій майже звичайний, звіробій звичайний.

Однією з самих поширених лікарських форм, які застосовуються у колективному товаристві “Вітчизна” с. Максимівка Карлівського району є настої і відвари. Як свідчить практика, такі лікарські форми більш ефективніші, ніж синтетичні їх замінники, і мають нескладний спосіб приготування.

У практиці ветеринари господарства, використовують різні види зборів лікарських рослин, що підвищує їх фармакологічну дію (табл.).

Таблиця 1

Приклади зборів лучних лікарських рослин, які використовуються у ветеринарії СТОВ “ Вітчизна “

Склад збору	Приготування	Використання, пропорції
ЗБІР ПРИ ЗАХВОРЮВАННІ ОРГАНІВ ДИХАННЯ		
Алтея лікарська (корінь) Мати - й – мачуха (листя)	Одну столову ложку суміші залити одним стаканом кип'яченої води, настоювати 20 хвилин	Телятам по 1,3 і 1,4 стакана 2-3 рази в день, 1:2
ЗБІР ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ КИШКОВО - ШЛУНКОВОГО ТРАКТУ		
Чистотіл великий (надземна частина) Деревій майже звичайний (надземна частина) Звіробій звичайний (надземна частина)	Одну столову ложку суміші залити одним стаканом кип'яченої води	Телятам по 1,3 стакана 3 рази в день, 1: 2 :2
Полин гіркий (надземна частина) Хвощ польовий (надземна частина) Деревій майже звичайний (надземна частина)	Дві чайні ложки на один стакан кип'яченої води настоювати 15 хвилин	Коровам по 1- 2 стакана в день, 1 : 2 : 2
ЗБІР ПРОТИПРОНОСНИЙ		
Грицики звичайні (надзема частина) Дивина висока (надземна частина) Перстач сріблястий (надземна частина)	Одна столова ложка суміші на один стакан кип'ячої води настоювати 10 – 20 хвилин	Поросятам по 1 – 1,2 стакана в день, 2 : 1 : 1

Оскільки основним завданням ветеринарії є лікування тварин, то кожен лікар ветеринар має знати про властивості лікарських рослин, можливість отруйної їх дії . Отруйність рослин в більшості випадків пов'язані з наявністю у них діючих речовин, які водночас визначають їх лікувальну властивість. До таких речовин які викликають отруєння відносяться : алкалоїди, глікозиди, органічні кислоти, ліпіди та деякі інші.

Серед вивчених 73 видів лучних лікарських рослин околиць с. Максимівна 5 видів є отруйними: буркун лікарський, дурман звичайний, блекота чорна, чистотіл великий.

У тварин після поїдання блекоти чорної і дурману звичайного отруєння розвивається з латентним періодом в 3-5 днів, і характеризується кровоточивістю, розладами. У вагітних самиць може спричинити кровотечу плоду. Тварини можуть поїдати пижмо звичайне і чистотіл великий при одноподібному раціоні. Молоко корови при цьому набуває гіркий смак і специфічний запах. Інтоксикація у вагітних самок у цьому випадку може спричинити до викиднів. Також небезпечною отруйною рослиною для тварин є мильнянка лікарська. Отруєння нею супроводжується збудженням центральної нервової системи, судомами, може навіть спричинити смерть від зупинки дихання. При отруєнні тваринам потрібно зробити промивання шлунку розчином солі (1 столова ложка солі на 10-20 л води), можна напоїти худобу парним молоком. Але потрібно пам'ятати, що абсолютних отрут, які завжди призводять до отруєння, в природі не існує. Тільки при наявності відповідних умов, речовина стає отруйною. Одна й та ж речовина, яка синтезується в рослині у різних дозах, в різні пори року, у різних фазах росту і розвитку може бути то ліками то отрутою [2]. Отруєння організму може виникати внаслідок невірно виготовленої настоянки або відвару; від невірного підбору доз для тварин; неправильного приготування зборів; при невірному випасанні і вживанні тваринами неякісного сіна, засміченого отруйними, шкідливими рослинами тощо.

Таким чином, лікарські лучні рослини вивченої місцевості мають широке застосування при годівлі сільськогосподарських тварин та у ветеринарії. При цьому використовують різні збори лікарських рослин, складаються рецепти використання цілощой сировини для лікування тварин, ведуться записи їх терапевтичного ефекту, пропонуються рекомендації на практиці.

Література

1. В. С. Хоменко, Н. Р. Хоменко. Лекарственные растения в ветеринарии, медицинской и народной практике. – К.: Урожай, 1994.-285с.
2. Токин Б. П. Целебные яды растений. – Л.: Наука, 1980.-150с.

ХІМІЧНИЙ СКЛАД І КОРМОВА ЦІННІСТЬ ПОЛІНІВ ПОЛТАВЩИНИ

*Орлова Л.Д., Петренко С.А.
Полтавський ДПУ імені В. Г. Короленка*

Практика сьогодення показує, що вивчення і використання нових і давно відомих рослинних ресурсів не тільки сприятливо відбивається на економічних показниках, але і призводить до більш раціонального використання природних багатств певної території.